غەيرەتجان ئوسمان

ئۆزلىكنى بايقاش (1)

ئىسلامجان شېرىپ

1. ۋۇجۇدىمىزدىكى سىرلىق كۈچ

يېڭى ئەسىردە نېمىنىڭ ھۆكۈمران ئورۇنغا ئۆتىدىغانلىقى ھەققىدە ئويلاپ كۆردىڭىزمۇ؟ جاھان ئەھلىنىڭ ھۆكمى شۇكى، بىلىم ئىگىلىكى ھۆكۈمران ئورۇنغا ئۆتىدۇ، بىلىم ئىگىلىكى بولغان ئىكەن، ئەقىل پاراسەت ئۇستۇنلۇكى كىمدە بولسا، شۇ سەپنىڭ ئالدىدا ماڭىدۇ. ئۇنداق بولسا، ئادەمنى ئەقىل پاراسەت ئۇستۇنلۇكىگە ئىگە قىلىدىغان ئۇلۇغ كۈچ نېمە؟ ئۇ ئادەمنىڭ دىلىدىكى قانائەتسىزلىك ـــ كامالەت ئىزدەش تەسەۋۋۇرى. دۇر. شەخسكە نىسبەتەن ئېيتقاندا، ئۇنىڭ غايىۋى چېكى ھەر ئادەم ئۆزى ئۆزلۈكسىز تەسەۋۋۇر قىلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ غايىسىدىكى شەخسكە ئايلىنىشتۇر. ئەگەر ئادەمدە ئۆزىگە كامالەت ئىزدەيدىغان شۇنداق بىر ئالىي غايە بولسا، ئۇنىڭدىكى جاسارەت ۋە يوشۇرۇن قابىلىيەت ھەرقاچان ئۆزىنى ئەمەلىي ھەرىكەتلىرىگە ئاشكارىلاش ئۈچۈن ئىنتىلىپ تۇرىدۇ. بىلىم ئىگىلىكىدە ئۇ ھەر خىل شېرىن چۈشلەرنى كۆرىدۇ. ئەگەر ئۇ شۇنداق بىر غايە بىلەن ئىنتىلىۋاتقان يوشۇرۇن ئىقتىدارنى قانىدىكەن، ئۇنىڭ ئەلىبە قىلىشى تەسكە چۈشمەيدۇ. شۇڭا زامان رايى بويىچە ئۈتۈق قازىنىش يولىدىكى ھەربىر ئادەم ئالدى بىلەن ئۆزلىكتىكى يوشۇرۇن ئىقتىدارنى ئىشقا سالىدىغان بىر غايە تۈرغۇزۇپ، ئاكتىپ تەسەۋۋۇرلار بىلەن ئىلگىرىلىشى كېرەك. بۇ ئۈتۈق قازىنىشنىڭ ئالدىنقى شەرتىدۇر.

ئۇنداق ئەمەسمۇ؟ ئەنە يېڭى ئەسىر ھارپىسىدا يۈرتىمىزدىن ئادىل پەلەك شاھى ئاتلىپ ئۆزاق ئۆتمەي جۇرئەت ئوبۇلقاسىم مەملىكەتنى موتسېكىلىت بىلەن ئايلىنىپ چىقىپ ئۈتۈق قازاندى. بۇ يىل قەشقەر ئۇيغۇر تولۇق ئوتتۇرا مەكتىپىدە ئوقۇۋاتقان گۈلزۆھرە تاريختىن بۇيان ئادەم ئۆتەلمىگەن سىرلىق تەكلىماكان قۇملۇقىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتۈپ كەتتى. بۇلارنىڭ ئارقا ـ ئارقىدىن جىنس رېكورتىنى بۇزغان باتۇرلۇقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن مىڭلىغان ياشلارنىڭ قەلبىدە: «ئۇلار ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان مۆجىزە يارىتالمايمەن، دېگەن خىيال پەيدا بولدى ـ دە، تەڭرىتاغنىڭ جەنۇب ۋە شىمالىدا زامانىمىزنىڭ زەبەردەست ئادەملىرىدىن بولۇش دولقۇنى باشلاندى. ھەركىم گەرچە باشقا ـ باشقا ئىشلارغا مەپتۇن بولسىمۇ، لېكىن، ئۆزلىكنى بايقاش بويىچە جۈشقۇن بىر كەيپىيات ئۇستۇنلۇكنى ئىگەللىدى. مەيلى ئىلمىي سەپلەردە نادىر ئەسەرلەر تەقدىم قىلىۋاتقانلار بولسۇن، مەيلى نامراتلىق ئالۋاستىسىنى ھەيدەش ئۈچۈن تىجارەت ساھەسىدە باش كۆتۈرۈۋاتقانلار بولسۇن، ياكى سېخىي تەبىئەتنىڭ باغرىدا ئىكىنچىلىك قىلىۋاتقانلار بولسۇن، ئىش قىلىپ يېڭى ئەسىردە مەۋجۇتلۇقنى ساقلاش، يېڭى ئەسىر تەبىئىتى ـ ئىجادكارلىق روھى بويىچە ئادەمدەك ياشاش ئۈچۈن يېڭى مۇسابىقە قوزغىدى. بۇ دولقۇن نېمە بىلەن قوزغالدى؟ ئۇلاردىكى سىرلىق ئىچكى كۈچ قۇدرىتى بىلەن، ئۆز كۈچىنى جەمئىيەتلەشتۈرگۈچى تەسەۋۋۇرلارنىڭ يارىدىمى بىلەن قوزغالدى. نەچچە يىللار ئىلگىرى ئۇلار تېخى بىزنىڭ ئارىمىزدا يۈرگەن ئادەتتىكى ئادەملەر ئىدى. يېڭىدىن مەيدانغا كېلىۋاتقان ھەقىقىي ئىلىم ـ پەن دوكتورلىرىمۇ ئارىمىزدىكى نامى چىقمىغان ئوقۇغۇچىلار ئىدى. نېمە ئۈچۈن ئۇلار تېزلىكتە جېنىس رېكورتىنى بۇزىدىغان چولپانلارغا ئايلاندى ۋە خەلقىمىزگە ئۈمىد بېغىشلايدىغان دوكتورلار بولۇپ مەيدانغا چىقتى؟ ئۇلار ئۆز ۋۇجۇدىدا ئۇخلاپ ياتقان سىرلىق كۈچنى بايقاش، ئىشقا سېلىش تەسەۋۋۇرىدا بىزدىن ئىلگىرىلەپ كەتتى. بىزدە ئۇنداق جاسارەت يوقمۇ؟ بار. ئەمما بىز ئالىيجاناب بىر تەسەۋۋۇر ـ روھنىڭ تۇرتكىسىدە ئۆزىمىزدىكى شۇ جاسارەتنى قوزغىتىدىغان مۇھىت ھاسىل

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

قىلالمىدۇق . تولا گەپ قىلىدۇ ـ قۇ ، بىر ئۇلۇق ئىشنى ئۆمۈرلۈك غايە قىلىپ تۇرغۇزمىدۇق . ھەر ئىشقا ھەۋەس قىلدۇق ، لېكىن ئۇنىڭغا جان تىكىپ بەدەل تۆلىمىدۇق . قۇربىتىمىز يېتىدىغان بىر جەھەتتە ئۇلاردەك چوڭقۇرلاپ كىرمەي ، شاختىن ـ شاختا قونۇپ يۈردۇق . شۇنىڭ بىلەن بىزدە يوشۇرۇن قابىلىيەتلىرىمىزنى جەۋلان قىلدۇرغىدەك تەسەۋۋۇرلار قانات قاقىدىغان مۇھىت ھاسىل بولمىدى .

بىز گەرچە مۇھىت ھەممىنى بەلگىلەيدۇ ياكى تۇغما قابىلىيەت ھەممىنى بەلگىلەيدۇ دېگەن ئىككى قۇتۇپنىڭ ھېچقايسىسىغا ئۆتمىسەكمۇ ، ئەمما ، ھەر ئىكى تەرەپنىڭ ئۆز شارائىتلىرى بويىچە ئوينايدىغان رولىنى جەزملەشتۈرۈپ ماڭىمىز . چۈنكى بىر ئادەمنىڭ قابىلىيىتى ئۇنىڭ تۇغما ئاساسىدىن كېلىدۇ ۋە ئۇ ئاسانلىقچە ئۆزگەرمەيدۇ . لېكىن كۆپ ساندىكى ئادەملەرنىڭ قابىلىيىتى ناھايىتى چوڭقۇر يوشۇرۇنغان بولۇپ ، ئۇ قابىلىلەتلەر جەزمەن ئۇنىڭ روھىي دۇنياسىدىكى رىغبەت ۋە تاشقى مۇھىتتىكى ئىلھاملاندۇرغۇچى نەرسىلەر تەرىپىدىن قوزغىتىلغان ۋە كۆڭۈل بۆلۈشكە ، تەربىيىگە ئىگە بولغاندىلا قوزغىلىدۇ ، باش كۆتۈرىدۇ ، مۆجىزىگە ئايلىنىدۇ . روھىي دۇنيا بۇلغانغان ، ماددىي جەھەتتىكى نەپسى تەلەپ كىشىلەرنىڭ مېڭىسىنى ئىسكەنجىدە ئېلىۋالغان ۋە ئۇ ئادەم تاشقى مۇھىتنىڭ ئىلھاملاندۇرۇشى تەربىيىسىگە ئىگە بولالمىغان ئەھۋالدا يىلىگدەپ تۈگىشىپ كېتىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ، ھەر بىر ئادەم ئۆزىنىڭ قۇربىتى يەتكەن بىر ئىشنى قىلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ قابىلىيىتىنى جارى قىلدۇرىدىغان مەنىۋى بىر يولنى تاللىشى كېرەك . يەنى ھەر ئادەم ئۆزىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى ياخشىلىشى ، ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى ياخشىلاش ئۈچۈن تاشقى دۇنياغا بولغان كۆزقارىشىنى ئۆزگەرتىشى كېرەك . جەمئىيەت ئۆز قابىلىيىتىنى ئېچىشقا ئاتلانغان ئۇ ئادەمگە ئىشىنىشى ، ئۇنىڭغا ئىلھام بېرىشى ، ئۇنى قەدىرلىشى كېرەك . بىز تىلغا ئېلىۋاتقان تالانت ئۇنچىلىرى مانا مۇشۇنداق ھەر كىم ئۆز قۇربىتى يېتىدىغان بىر ئىشنى ۋايىغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن غايە تۇرغۇزغان ، جەمئىيەتمۇ ئۇلارغا ھۆرمەت بىلدۇرگەنلىكىنىڭ نەتىجىسىدۇر . شۇنىڭ ئۈچۈن ھەممە ئىش قەلبىمىزدە ئۇخلاپ ياتقان ئاشۇ روھنى ئۇرغۇتۇشقا ، ئۇرغۇتۇشنىڭ ئۇسۇلىنى توغرا تاللاشقا باغلىق .

پىسخىك تەكشۈرۈشلەردىن قارىغاندا ، مانا مۇشۇنداق ئۇرغۇتۇلغان ئۇلانما كۈچ ئادەتتە ھېچنېمىگە كۈچى يەتمەيدىغان ئادەمنى جىددىي خېيىمخەتەر يۈز بەرگەن ئەھۋالدا ، مەسىلەن ، سۇ يار كەتكەندە ، ئۆيگە ئوت كەتكەندە ياكى مېھرىبان ئادىمى بىر پېشكەللىككە يولۇققاندا مۆجىزە يارىتىدىغان پالۋانغا ئايلاندۇرىدۇ ، ھەتتا ئورنىدىن تۇرالمايدىغان كېسەل ياكى ئاجىزلاپ بىر يەرگە بېرىپ قالغان ئادەممۇ شۇ كۈچ تۈرتكىسىدە «باشقا كەلگەندە باتۇر» بولىدۇ ـ دە ، سىزنى ھەيران قالدۇرىدۇ . بىز بۇ كۈچكە مۇھىتقا قاراپ ئىختىيارسىز ھالدا ئېرىشىمىز . بىز بۇ كۈچكە ئېرىشكەن ھامان ئۇ بىزنىڭ پوزىتسىيە ۋە ھەرىكىتىمىزنى ئۆزگەرتىدۇ . بۇ كۈچ يەنە ھەر بىر ئادەمنىڭ ۋۇجۇدىدا بولىدۇكى ، تاشقى دۇنيادا بولمايدۇ . بۇنداق ئىكەن ، بىزنىڭ ھەربىرىمىزنىڭ روھنى دۇنياسىدا ئۇخلاپ ياتقان ، بىز تېخىچە ئىشلەتمىگەن يوشۇرۇن كۈچ بار بولىدۇ . ئەگەر بىز ئۇنى ئېچىپ ئىشقا سالساق ، شۇ چاغدا بىلىپ قالىمىزكى ، ھەربىرىمىز ئۆزىمىزنىڭ شېرىن چۈشلىرىنى رېئاللىققا ئايلاندۇرالايمىز .

دېمەك ، رىغبەتكە ئېرىشكەن روھ ۋە ياكى ئاڭ كىشىلىك ھايات سەيياھلىقىدىكى مەڭگۈلۈك باغدۇركى ، پەقەت ئۇ ئەزگۈلىك بىلەن قوزغالغاندىلا ، ئۇ ئارقىلىق بىز ئەنسىز تەقدىرلەردىن قۇتۇلۇپ ، بەخت ۋە كۈچ قۇۋۋەت بۇلىقىغا يېتىپ بارىمىز . ئىنسانلاردىكى ئالىيجاناپ پەزىلەت بىزدىكى روھ ياكى ئاڭنىڭ ئەنە شۇنداق ئەزگۈلۈك ياقىلاپ ئۆزلۈكىدىن ئۇيغۇنۇشى نەتىجىسىدە تەرەققىي قىلغان ، ئىنسانلار قانچە ئالىيجاناپ بولسا ، بىزدىكى ئاڭمۇ بارغانسېرى چوڭقۇرلۇققا قاراپ تەرەققىي قىلغان . ئىنسانلاردىكى بۇ مەنىۋى جەريان خۇددى مۇھەببەتلىك كىشى ئاشىقىنى سېغىنىشتا مەڭگۈ قانائەت ھاسىل قىلالمىغاندەك تىنجىماستىن ئىلگىرىلەيدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ئىنسانلارنىڭ ئۆزلىرىنى بايقىشى چەكسىزلىككە قاراپ كېتىۋېرىدۇ ، ئۇ تاكى نامەلۇم دۇنيانى بىلىپ بولغۇچە ، كىشىلەر ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىدىكى سىرلىق ئوردىلار (يوشۇرۇن قابىلىيەتلەر) نى بىلىپ بولغۇچە توختىمايدۇ . دېمەك ، ئادەم قەلبىدە روھىي تىرەك-

ىناڭ- يېڭىچە كۆزقاراشنىڭ مەۋجۇتلۇقى ، ئادەم ۋۇجۇدىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتلەرنى ئېچىپ تە- رەققىي قىلدۇرۇشنىڭ تەبىئىي قانۇنى . شۇڭا بىز دەۋرىنىڭ تەلىپىدىكى يېڭى قاراشلار بويىچە باشقا- لارغا مۇئامىلە قىلالايدىغان چۈەر ئادەملەرگە ئاي- لىنىش ئۈچۈن ، جەزمەن ئۆزلۈك قارىشى بىلەن يېڭىۋاشتىن ئادەم بولۇشىمىز ، ۋاقىت ۋە زېھنە- مىزنى سەرپ قىلىپ پەزىلەت يېتىلدۇرۇشىمىز ، بۇرۇنقىغا ئوخشىمايدىغان كۆزقاراش تۇرغۇزۇشە- مىز كېرەك .

ئارىمىزدىن چىقىپ گىگانت قەدەم باسقانلارغا قاراپ باقايلى ، ئۇلارمۇ مۇشكۈل كۈنلەرگە قالە- دۇ ، تەتۈر پەلەك ئۇلارغا تۆھمەت خەنجەرلىرىنى ئۇرىدۇ ، ئۇلارنىڭ خەلقى ئالەم بىلىپ تۇرغان تۆھ- چىلىرىنى يوققا چىقىرىدىغان ئىنكارچىلار بولۇپ تۇرىدۇ ، پىتنىخور پەسلەر ئۇلارنى ئەرزىمەس ئىش- لار ۋە يارىماس تىكىنخورلارنىڭ ۋاقىتلىق پايدىسى ئۈچۈن قۇربان قىلماقچى بولىدۇ ، ئۇلارمۇ ئىقتە- سادىي جەھەتتە ۋەيران بولىدۇ ، ھەتتا خوتۇن - بالا چاقىسىدىن ئايرىلىدۇ ، لېكىن ، ئۇلار ئۆزىنىڭ ھايات بۇلىقى — ئىچكى كۆچىنى ئۇرغۇتىدىغان روھىي تىرەككە ، يېڭى كۆزقاراشقا ئىگە . ئۇلار ھايات سەپىرىدە بېشىغا قانچە ئېغىر كۈنلەر كەل- سۇن ، پاراسەت نىشانى ئېنىق بولغان غايىسى بويە- چە يېڭى تاللاش ئېلىپ بارىدۇ - دە ، خۇددى ئاپەت دېگىزىدىن كۆتۈرۈلگەن ئامانلىق ئارىلىغا چىققاندەك ئۇ بەختسىزلىكلەرنى يېگىپ ، جاھاندا پۈت دەسە- سەپ تۇرىدىغان يەنە بىر يەرنى تاپىدۇ ، ئىلگىرىلەي- دۇ ، چاكىنا ئادەملەردىن ئۆتۈپ كېتىدۇ . مۇشۇن- داق ئادەملەر يوشۇرۇن قابىلىيىتىمىزنى ئېچىشتا بىزگە ئۈلگە ئەمەسمۇ ؟

ئەگەر ئۈلگە دېسەك ، ئۇلار بىزگە نېمە بىلەن ئۈلگە بولدى ؟ ھەق ، ئادالەتكە ، بىلىم كامالەتكە بولغان ئىنتىلىش روھى بىلەن ، توسالغۇلار بىلەن ئېلىشىش جاسارىتى بىلەن ، بۇيۈك ئادەم بولۇش ئىشەنچىسى بىلەن ئۈلگە بولدى . ئىنسانلاردا قانداق ئۆزگىرىشلەر بولسۇن ، ئۇلار رەزىللىك مەغلۇپ بولۇپ ، ئالىيجانابلىقنىڭ غەلىبە قىلىدىغانلىقىغا ئىشەنىدى . ئۇلارنىڭ نۇرلۇق سىماسى ئەنە شۇ ئادا- لەتكە ، كامالەتكە ئىنتىلىپ تۇرىدىغان پاكلىق كۈ- چى بىلەن قەد كۆتۈردى . ئۆزىمىزنىڭ ۋۇجۇدىغا سەپسالايلى ، بىزنىڭ جىسمانىيىتىمىزنى ھەرقاچان ئۆزلۈكىدىن يېڭىلىنىپ تۇرىدىغان ھۈجەيرىلەر ھا- سىل قىلىدۇ . بۇ ھۈجەيرىلەرنىڭ بىزنىڭ بەدىنە- مىزنى ھاسىل قىلىشى زادىلا توختىمايدۇ ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئاللا قانداق يېرىمىز يارا بولسا ، تېگىپ قويغا ھامان ئۆزلۈكىدىن ساقىيىشقا قاراپ ماڭىدۇ . بۇنىڭ بىلەن بەدىنىمىزدىكى ھايا- تىي كۈچ ئەسلىگە كېلىپ تۇرىدۇ . مانا بۇ يوشۇ- رۇن جىسمانىي كۈچنىڭ بەدەننى ئۆزلۈكىدىن ئە- جاد قىلىپ مېڭىشىدۇر . ناۋادا بىزنىڭ روھى دۇن- ياىمىزدىمۇ مۇشۇنداق ئۆزلۈكسىز ئىجاد قىلىپ ماڭىدىغان مەنىۋى تىرەك بولسا ، ئىدىيىمىزنىڭ ئېزىتقۇ سەپسەتىلەر بىلەن بۇلغانغان جايلىرى ئۆز- لۈكسىز تازىلىنىپ ھاياتىي كۈچىنى ئەسلىگە كەل- تۇرەلەيدۇ - دە ، بىز ھەرقاچان يوشۇرۇن قابىلە- يىتىمىزنى جىسمانىي ھەم روھىي جەھەتتىن تەك ئاچالايدىغان تەبىئىيلىككە ئىگە بولىمىز . ئۇلۇغ- لۇق مانا مۇشۇ ئىككىسىنىڭ قوشۇلۇپ بىر بولۇ- شىدىن كېلىپ چىقىدۇ .

نۇرغۇن ئادەملەر ئۆز قەلبىنىڭ چوڭقۇر قاۋ- لىمىدىكى مۇشۇنداق توختىمايى ئېقىپ تۇرىدىغان ھايات بۇلىقىنى ئىزدەپ تاپالمىغانلىقى ئۈچۈن ئۇلا- رنىڭ ھاياتىي مەنىۋى جەھەتتە گادايى ، ماددىي جە- ھەتتە قەھەتچىلىك بىلەن ئۆتىدۇ . شۇڭا ، بىز ئال- دى بىلەن بۇيۇك ئادەملەرگە ئايلىنىش ، يېڭى ئە- سىردە تاشلاندۇق بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن يوشۇ- رۇن قابىلىيىتىمىزنى ئېچىش بويىچە غايە تۇرغۇ- زۇپ ، ئۆز قەلبىمىزنى ئوبدان قوللاق سېلىپ تىڭ- شاپ بېقىشىمىز ، يۈرىكىمىزنى سىلاپ يۇرەك دول- قۇنمىزنىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدىكى تاۋۇشلارنى ئاڭلاپ بېقىشىمىز ، يۈرىكىمىزدە بىزنى ئەزىمەت- لەرگە ئايلاندۇرىدىغان ھايات بۇلىقى ئېقىۋاتامدۇ ياكى چاكىنىلارغا ئايلاندۇرىدىغان نەپسى شەيتان ۋەسۋەسىسى ئېقىۋاتامدۇ بىلىپ بېقىشىمىز كې- رەك . ئەگەر بىز قەلبىمىزنىڭ يۇزەكى دولقۇنلە- رىدىن تېگىشلىك جاۋابقا ئىگە بولالمىساق ، ئۇنى جانابىي ھەق روھىي بىلەن تېخىمۇ چوڭقۇرلاپ قە- زىپ ، ئاستا - ئاستا تاۋلىنىپ روھىي دۇنيانىڭ چوڭقۇر قاتلاملىرىدىكى سېھرىي كۈچنى تېپىشە- مىز كېرەك .

قەدىرلىك دوستلار ، ھەر بىرىمىزنىڭ تۇرۇ- ۋاتقان ئورنىدا ، قىلىۋاتقان ئىشىدا ، ھەتتا ئائىلە تۇرمۇشىدا تۇرلۇك بېسىملار بار . بىزنى يېڭىلگۇ-

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

چى قىلىپ قويۇۋاتقان نەرسە يالغۇز شۇ بېسىملار ئەمەس ، بەلكى بېسىملارغا قارشى كۈرەش قىلىش قورقۇمسىزلىقىنىڭ كەملىكىدۇر . چۈنكى بىزگە بېسىم ھاسىل قىلىۋاتقان غەم ـ قايغۇ ، يوقسۇزلۇق ، ۋىجدانسىزلارنىڭ پىتنىخورلۇقى ، ئىككى يۈزلىمە مۇناپىقلارنىڭ تۆھمەت ئوقلىرى . . . بولسىمۇ ، بۇنداق بېسىملار ئۇلۇغ ئىرادىلىك ئادەملەر ئۈچۈن قورقۇنچلۇق ئەمەس ، قورقۇنچلۇقى بىزنىڭ ئەنە شۇنداق بېسىملارنىڭ ۋاقىتلىق قىيناشلىرىغا باش ئىگىشىمىزدۇر . چۈنكى ھەر كىم ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى يارىتىدۇ . ھەربىر خەلقمۇ شۇنداق قىلىدۇ . بۇنىڭ ئۈچۈن ھەربىر ئادەم ۋە خەلق ئۆز تەقدىرىگە خوجايىن بولۇش ئۈچۈن تەقدىرگە مۇسابىقە ئېلان قىلىش شەرت بولىدۇكى ، ئۇنىڭ تەتۇر پەلەكلىرىگە ئىتائەتمەنلىك بىلدۇرۇپ قول باغلاپ تۇرۇشقا بولمايدۇ . بۇ دۇنيادا مەۋجۇتلۇق ئۈچۈن قىلغان كۈرەشلىرىدە ئۇتۇق قازىنىپ داڭق چىقارغان ئادەم ۋە مىللەتلەرنىڭ ھەممىسى سان ساناقسىز بېسىملارنى يېڭىپ ئۆتكەن . ھازىرمۇ ھەممە ئادەم مىللەت يەنە شۇنداق بېسىملار ئاستىدا تۇرىمىز . بۇ ئىنسانچىلىق ھاياتىنىڭ تەبىئىي شەرتىدۇر .

لېكىن ، بۇ بېسىملار شۇ ئادەم ۋە مىللەتلەرنىڭ ئاللا قانداق ئىشلارنى باشقىلاردىن كۆپ قىلغانلىقى ئۈچۈن ھاسىل بولماي ، ئۆزى قىلىۋاتقان ئىشقا قاراتقان كۆزقاراش ۋە ئۇسۇلىدىن ھاسىل بولغان بولۇپ ، ھەربىرىمىزنىڭ ئۇستىمىزدىكى بېسىمنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلىمىز ئۇ بېسىملارغا ئوڭۇشلۇق تاقابىل تۇرۇش تۇرالماسلىقىمىزنى بەلگىلەيدۇ . بۇنداق بولغان ئىكەن ، بېسىمغا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى بىلمىگەن ئادەم ۋە ئادەملەر توپى بۇرۇن تۇگىشىپ كېتىدۇ . بىخۇدلۇق بىلەن قاراپ تۇرغانلار بولسا تېخىمۇ بۇرۇن ئۆلۈپ كېتىدۇ . شۇڭا تۇرمۇشنىڭ بېسىمىنى بىر تەرەپ قىلىشتا «ئەتە ئۆلىمەن دەپ ئىبادەت قىل ، يەنە مىڭ ياشايمەن دەپ تاپاۋەت» دېگەن كالامى ھېكمەت ئېتىراپ قىلىنغان .

دېمەك ، تۇرمۇشتا ھەرقانداق ئادەمگە ۋە مىللەتكە بېسىم پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ . بۇ تۇرمۇشتىكى مۇتلەقلىق بولۇپ ، ئەگەر تەقدىرگە بار دېيىلسە ، بىز تۇرمۇشنىڭ تەبىئىت تەرتىپىدىكى مانا مۇشۇنداق قىيىنچىلىق ، جەبرى ـ جاپا ، روھىي بېسىملار ئاستىدا تۇرىمىز . مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا ، مۇشۇنداق بېسىملار ئىرادىمىزنى تاۋلاپ ئۇتۇق قازىنىدىغان كېلەچىكىمىزنىڭ ئۇمىد يۇلتۇرزلىرى بولۇپ قالىدۇ . شۇڭا ، بىز تۇرمۇشتىكى تۇرلۇك بېسىم ۋە ئىلاھىي قىسمەتتەك تۇيۇلۇۋاتقان جەبرى ـ جاپالاردىن ۋايسىماي ، ئۇنى يېڭىپ ئۆتۈپ كېتىدىغان ئىرادىگە كېلىشىمىز كېرەك . كۆز ئالدىمىزدىكى ئادىمى مەۋجۇتلۇقىمىز ئۈچۈن ، زامان تەلەپلىرى بويىچە تەپەككۇر ۋە ئادەتلىرىمىزنى ئۆزگەرتىپ ، قۇتۇلۇپ كېتىشكە بولىدىغان بېسىملاردىن ئىمكانقەدەر قۇتۇلۇپ كېتىشىمىز ، بىر مەھەل قۇتۇلغىلى بولمايدىغان بېسىملارغا ساغلام ئۇسۇللار بىلەن تاقابىل تۇرۇشىمىز كېرەك . شۇنداق بولغاندىلا ھەرقانداق بېسىم بىزنى بىر مۇشت بىلەن يەرگە دومىلىتىپ ، ئۇتۇق قازىنىدىغان پۇرسەتلەردىن مەھرۇم قىلىۋېتەلمەيدۇ . چۈنكى ، بېسىمنى يېڭىپ ئۇتۇق قازىنىش تەبىئىيلىك ، تەييارغا ھەييار بولۇش ۋاقىتلىق سۈنئىي ھادىسىدۇر . تۇرمۇشنىڭ بۇ رىتىمىدە بېسىملارغا قانچە كۆپ ئۇچرىغان ، ئەمما ، ئۇنى توغرا تەپەككۇر ۋە زامانىۋى ئادەت بويىچە يېڭىپ كېتەلەيدىغان ئادەملەرنىڭ ئۇنى كۆتۈرۈش كۈچى ، يېڭىش قابىلىيىتى ، ئىنسانىيەتكە تۆھپە قوشۇش ئىمكانىيىتى شۇنچە زور بولىدۇ . بۇنداق بولغان ئىكەن ، بىزدە ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتلەرنى ئېچىش ئارقىلىق بېسىملارنى يېڭىپ كۆككە كۆتۈرۈلىدىغان لاچىن بولۇش ئىرادىسى بولسىلا ، كۆز تىككەن ئىشلىرىمىزغا چوقۇم يېتىمىز ، كېلەچەكتە بولسا زامانىمىزدىكى ئۇتۇق قازىنىۋاتقان گىگانت ئادەملەردەك بولۇپ قالىمىز . بېشىمىزدىكى كۈن كېلەچەكتىكى بەختىمىزمۇ تېخى ، ئۇنى كىم بىلىدۇ . شۇڭا ، تېخىمۇ ئۇمىدلىكرەك بولايلى ، ئۆزىمىزنى ئېتىراپ قىلايلى ، ئۆزىمىزگە ئىشىنەيلى ، ئۆزىمىزگە سەمىمىي مۇئامىلە قىلايلى ، تېخىمۇ جاسارەتلىك بولايلى .

2 . سىرلىق كۈچ كۆرۈنۈشلىرى

بىر بۇركۈتنىڭ ئۆزىنى دەسلەپ توخۇ چاغلاپ ، كېيىن بۇركۈتلۈكىنى كۆرسەتكەنلىكى ھەققىدىكى مەسەلنى ئاڭلىغانمىدىڭىز ؟ بىر مەسەلدە ئېيتىلىشىچە : تەۋەككۇل قىلىشقا ئامراق بىر بالا كۈنلەرنىڭ بىرىدە دادىسىنىڭ توخۇ فېرمىسى يېنىدىكى تاغقا چىققاندا بۇركۈت ئۇۋىسىنى كۆرۈپ قاپتۇ . ئۇ ئۇۋىدىن بۇركۈت تۇخۇمىنى ئېلىپ توخۇ

تۇخۇمى بىلەن بىرلىكتە مىكىيانغا باسقۇزۇپتۇ ، ئۇ تۇغۇلۇپ توخۇ چۆجىلىرى بىلەن بىللە چوڭ بوپ-تۇ .

لېكىن ، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇركۇت چۆجىسى ئە-كەنلىكىنى بىلمەيدىكەن . دەسلىپىدە ئۇ چۆجىلەر بىلەن بىللە ياشغىنىدىن تولىمۇ قانائەتلىنىپتۇ ، لېكىن ، بارا - بارا چوڭ بولۇپتۇ - دە ، ئۇنىڭدا ، ئەلىتە بىئارام‌لىق ، ئەنسىزلىك ھاسىل بوپتۇ . ئۇ بەزىدە : «مەن چوقۇم توخۇ چۆجىسى ئەمەس !» دەپ ئويلايدىكەن ، لېكىن ھېچقانداق ھەرىكەت قول-لانمايدىكەن . كۈنلەرنىڭ بىرىدە قالتىس چوڭ بىر بۇركۇت توخۇ فېرمىسىنىڭ ئۈستىدە ئايلىنىپتۇ ، شۇ چاغدا بۇركۇت چۆجىسى ئۆزىنى ئۇنىڭغا سې-لىشتۇرۇپتۇ - دە ، قاناتلىرىدىكى ئاجايىپ كۈچنى ھېس قىلىپتۇ ، بېشىنى كۆتۈرۈپ بۇركۇتكە قاراپ-تۇ ۋە : «توخۇ فېرمىسى مەن تۇرىدىغان جاي ئە-مەسكەن ، كۆكتە پەرۋاز قىلىشىم ، تاغۇ - تاشلار ئارىسىدىن ماكان تۇتۇشۇم كېرەككەن» دېگەن ئوي-غا كەپتۇ .

ئۇ ئەزەلدىن ئۆچۈپ باقماپتىكەن ، لېكىن ئۇ-نىڭ كۈچى ۋە تۇغما ئۆچۈش خىسلىتى بار ئىكەن . شۇنىڭ بىلەن قانىتىنى كېرىپ ئۆچۈپ بىر پاكار تاغنىڭ چوققىسىغا قونۇپتۇ ، ئاخىر كۆكتە پەرۋاز قىلىپتۇ ، ئېگىز تاغنىڭ چوققىسىغا چىقىپ ئۆزە-نىڭ بۇيۇكلىكىنى بىلىپتۇ . دەرۋەقە سىز «بۇ ناھايىتى كەلسە بىر ياخشى مەسىلكەنغۇ ، مەن يا توخۇ ، يا بۇركۇت ئەمەس ، مەن دېگەن ئادەم ئە-مەسمۇ ؟ يەنە كېلىپ ئادەتتىكى ئادەم ، شۇڭا ، مەن ئۇنداق قالتىس ئىشلارنى قىلمۇبتەلمەيمەن ، دېيە-شىڭىز مۇمكىن . بۇ دەل مەسىلىنىڭ تۈگىنى . بەلكىم سىز ئەزەلدىن قالتىس ئىشلارنى قىلىشقا بەل باغلىمىغانسىز ، بۇ ئەينى ئەھۋال ، لېكىن ، بىز ئاشۇنداق دەپ ئۆزىمىزنى ئۆزىمىز ئاۋارە قىلە-ىدىغان كىچىك دائىرە ئىچىگە بەنت قىلىپ قويغان . ھالبۇكى ، ئۆزىمىزنىڭ ۋۇجۇدىدا ئىپادىلىنىپ چىققاندىنمۇ كۆپ تالانت ، جاسارەت ، ئىقتىدار ، قابىلىيەت بولىدىغانلىقىنى بايقاپ ئالالمىغان ، پەن ھازىر بۇ سىرنى ئاچتى . بۇنداق ئىكەن ، سىز ۋە بىز نېمىشقا ئۆزىنى دەسلەپتە توخۇ چاغلىغان بۇر-كۈتتەك ئىچكى دۇنياىمىزدىكى سىرلىق كۈچنى ئىشقا سالمايمىز ؟

مالال كۆرمىسىڭىز بۇ ھەقتە يەنە بىر مىسال كەلتۈرىمىز . ۋەقە ئۇستىدە كۆرۈپ تۇرغانلارنىڭ كۆرسىتىشىچە : بىر دېھقان ئاشلىق ئامبىرى ئالدى-دىكى يېنىك تېپتىكى بىر ئاپتوموبىلنىڭ ئۆزىنىڭ ئېتىزىغا كېتىۋاتقانلىقىغا قاراپ تۇراتتى . ئاپتومو-بىلنى ئۇنىڭ 14 ياشلىق ئوغلى ھەيدىگەنىدى . يە-شى كىچىك بولغاچقا شوپۇرلۇق كېنىشكىسى ئې-لىشقا سالاھىيىتى توشمىغان بۇ ئاپتوموبىل مەستا-نىسى ئاپتوموبىلنى ھەيدەشنى ئوبدانلا ئۆگىنىپ قالغان ، دېھقان ئۇنىڭ ئاپتوموبىلىنى دېھقانچىلىق مەيدانى ئىچىدە ھەيدەشكە يول قويغان ، سىرتتىكى يولدا ھەيدەشكە رۇخسەت قىلمىغانىدى . تۇيۇقسىز ئاپتوموبىل ئازگالغا دومىلاپ كەتتى ، دېھقان چۆ-چۈپ كەتتى - دە ، يۈگۈرگەن پېتى ۋەقە چىققان جايغا باردى . ئۇ ئازگالدا سۇ بارلىقىنى ، ئوغلىنىڭ ئاپتوموبىل ئاستىدا يانقانلىقىنى ، بېشىنىڭ بىر قىسمى سۇ يۈزىگە چىقىپ قالغانلىقىنى كۆردى . بۇ دېھقان ئۇنچىۋالا ئېگىز ھەم تەمبەل ئەمەس ئىدى . ئۇ ئىككىلەنمەيلا ئازگالغا سەكرەپ چۈشۈپ ئاپتوموبىلنى تېگىدىن تۇتۇپ دەس كۆتۈردى ، يار-دەمگە كەلگەن بىر ئىشچى ھوشسىز يانقان بالىنى ئاپتوموبىل ئاستىدىن تارتىۋالدى . شۇ يەردىكى دوختۇرمۇ تېز يېتىپ كەلدى ۋە ئوغۇلنى بىر قۇر تەكشۈرۈپ كۆرگەندىن كېيىن : «تېرىسى ئازراق يارىلىنىپتۇ ، داۋالىساق بولىدىكەن ، باشقا يېرىگە زەخمە يەتمەپتۇ» دېدى . شۇ چاغدا ھېلىقى دېھقان ئۆزىدىن ھەيران قالدى . بايا ئۇ ئاپتوموبىلنى كۆ-تۈرگەندە ، ئۆزىنىڭ بۇنى كۆتۈرۈش - كۆتۈرەل-مەسلىكى توغرىسىدا قىلچە ئويلانمىدى . ئۇ ھەيران-لىق ئىچىدە يەنە بىر سىناپ كۆرگەندە ئاپتوموبىل-نى قىسمەنلىتالمىدى . بىرمۇنچە دوختۇرلارنىڭ ئىسپاتلىشىچە ، بۇنداق ئەھۋاللارنىڭ يۈز بېرىشى بىر مۆجىزە بولۇپ ، بەدەندىكى ئىقتىدار جىددىي ئەھۋالغا ئىنكاس بىلدۈرگەندە بۆرەك ئۈستى بېزى نۇرغۇن ئاجراتما ئاجرىتىپ بەدەنگە يەتكۈزۈپ بېرە-دىكەن . بۇنىڭدىن ئادەتتىن تاشقىرى قۇۋۋەت ھا-سىل بولىدىكەن . شۇنىڭغا ئوخشاش ئادەمنىڭ مې-ڭىسىمۇ بىر خىل ئىشنى چوڭقۇر ئويلاۋەرگەندە مېڭىدە بىر خىل ماگنىتلىق دولقۇن ھاسىل بولىدە-كەن - دە ، بۇ چاغدا مېڭە ماگنىتلىق دولقۇنلىرى ئويلاۋاتقان ئادەم ۋە شەيئىلەرنى جەلپ قىلىدىكەن . ئەمەلىيەتتە يۈز بەرگەن مۇشۇنداق مۆجىزىلەر ئا-دەمنىڭ يوشۇرۇن قابىلىيىتىنىڭ قانچىلىكلىكىگە

ئەۋلاد گۈرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار نامىيرى

بىرىلگەن بىردىنبىر توغرا ئىزاھاتتۇر .

دېمەك ، ئادەمدە ئادەتتە غايەت زور يوشۇرۇن جىسمانىي كۈچ بولىدۇ . بۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلار بىزگە يەنە تېخىمۇ مۇھىم پاكىتلارنى ئۇقتۇرىدۇ . دېھقاندا خەۋپلىك جىددىي ئەھۋالدا پەيدا بولغان ئادەتتىن تاشقىرى كۈچ يالغۇز جىسمانىيەتتىكى ئىنكاس ئەمەس ، ئۇ ئەقىل ـ ئىدراك ۋە روھىي كۈچكە چېتىلىدۇ ، ئۇ ئوغلىنىڭ سۈدا تۇنجۇقۇپ قېلىش ئېھتىمالىنى كۆرگەندە ، ئوغلىنىڭ ئەس ـ خىيالىدىكى ئوغلىنى قۇتقۇزۇش ئىنكاسى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئوغلىنى بېسىۋالغان ئاپتوموبىلنى كۆتۈرۈشكە تۇرتكە بولغان ، بۇنىڭدا باشقا ئۇي ـ پىكىر بولمىغان ، شۇڭا روھىي ھالەت بۇرەك ئۆسـ تى بىزى ئارقىلىق يوشۇرۇن كۈچنى ئۇرغۇتقان دېيىشكە بولىدۇ . ئەگەر جىددىي ئەھۋال تېخىمۇ زور جىسمانىي كۈچ سەرپ قىلمىشنى تەلەپ قىلسا ، روھىي ھالەت تېخىمۇ زور كۈچ قۇۋۋىتە پەيدا قىلا ـ لىغان بولاتتى . بۇ ئەمەلىيەتتە بىر مۆجىزە ، ھەر ـ بىر ئادەمدە مۇشۇنداق مۆجىزە ھاسىل بولۇش ئى ـ كانىيىتى بار .

سىز شۇنىڭغا ئىشەنچە قىلمىڭكى ، ئەگەر سىز ـ دە يۇقىرىدا بايان قىلمىغان بۇرکۇت بالىسىدەك توخۇ فېرمىسىدىن تاغلارغا ئۇچۇپ باققۇدەك جاسا ـ رەت بولسا ۋە جانىبەل ئىشقا چوشسىلا ، تىراك ـ تورنى كۆتۈرگەن دېھقاندا كۆرۈلگەن مۆجىزە سىز ـ نىڭ باشقا ئەمەلىيەتلىرىڭىزدىمۇ كۆرۈلىدۇ .

ئويلاپ باقمامسىز ؟ پەندە ئېچىپ بېرىلگەن ھەقىقەتلەر بويىچە قارىغاندا ، ئادەتتىكى ئادەملەر ئەقىل بۇلىقىنىڭ 5 ـ 10 پىرسەنتىنى ئىشقا سال ـ غان دەپ قارىلىدۇ . ئېينىشتېيىندەك كاتتا ئالىم ـ لار پەقەت 12% نى ئىشقا سالغان . يەنى ئۇ ئەقىل بۇلىقىنى ئېچىشتا ئادەتتىكى ئادەملەردىن پەقەت 2% ئېشىپ كەتكەن . مۇشۇنچىۋالا ئۇلۇغ ئادەم پەقەت 12% ئەقلىنى ئىشقا سالغان تۇرسا ، ئادەم ـ دىكى ئەقىل بايلىقى زادى قانچىلىك ، بۇنىڭ چې ـ كىنى بىلىش تەس . ئەقىل بىلىمگە باتۇرلۇق قىل ـ غان پەزىلەتلىك ئادەمگە بۇ دۇنيانىڭ مۆجىزىلىرى ـ نى تەقدىم قىلىدۇ . سىز قانچە كەڭ تەرەپلەردە ئۇلۇق تەسەۋۋۇرلاردا بولسىڭىز سىزدىكى يوشۇ ـ رۇن قابىلىيەتلەر شۇ جەھەتتە سىزگە يارىدەم بە ـ لۇۋېرىدۇ .

ھەممىمىزدە ئەنە شۇنداق يوشۇرۇن قابىلىيەت بار . پەرزەنتلىرىمىزدە تېخىمۇ شۇنداق . بىز بۇنى ئادەتتىكى چاغلاردا ھېس قىلالمىساقمۇ ھايات بولە ـ مىزدىكى خېيىمخەتەر ياكى كىرىزىس بىزنى يامان ئەھۋالدا قويغاندا ، ۋۇجۇدىمىزدىن ئاللىقانداق بىر كۈچ ھاسىل بولۇپ بىزنى شۇ ئەھۋالدىن قۇتۇلدۇ ـ رۇپ قالغانلىقىنى بايقايمىز . بىراق ، بىزدە نەچچە ۋاقىتتىن بۇيان شۇنداق يوشۇرۇن قابىلىيەتنى ئې ـ چىشقا تۇرتكە بولىدىغان ئىلمىي ئاساسلار كەم بول ـ دى ، بىز ھەتتا بىز ئىنسانلارنى شۇنچە ئۇلۇغ مەر ـ تىۋىلەرگە ئېرىشتۇرگەن ئەقىل نېمە ؟ ئەقىل بۇلە ـ قىنى ئېچىش ئۈچۈن ئۇنى قايسى جەھەتلەردىن رىغبەتلەندۈرىمىز ؟ ھەممە ئادەمنىڭ ئەقلى ئوخشاش بولامدۇ ؟ ھەممە ئادەمنىڭ كاللىسى ئوخشاش يار ـ تىلغان تۇرسا ، ئۇلارنىڭ كاللىسى نېمىشقا ئوخ ـ شاش ئىشلىمەيدۇ ؟ قانداق قىلغاندا ئەقىل ئەڭ تېز تەرەققىي قىلىدۇ دېگەندەك مەسىلىلەردىمۇ ئەقىل ئەمەلىيىتىگە ئۇيغۇن ئىلمىي قاراشلارغا ئىگە بولا ـ لىمىدۇق . شۇنداق بولغانلىقتىن باشلانغۇچ ۋە ئوت ـ تۇرا مەكتەپلەردىكى پەرزەنتلىرىمىزگە ئاتا ـ ئانە ـ لار بىلەن ئوقۇتقۇچىلار تارىختىن قالغان كونا تەر ـ تىپلەر بويىچە تىكلىپ ئالدۇق ـ دە ، دەققەت نەزە ـ رىمىزنى تىل ۋە ھېسابلاشقا زىيادە مەركەزلەشتۇ ـ رۇپ قويۇپ ، ئۇلارنىڭ باشقا جەھەتلەردىكى ئەقىل ئۇنچىلىرىنى ئېچىشقا ھېچقانچە تەدبىر قوللىنالمە ـ دۇق . چۈنكى ، بىز ئاتا ـ ئانىلار بىلەن ئوقۇتقۇ ـ چىلار ئەقلىنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى چۈشەنگەن ، ئەمما ئەقىل بۇلىقىنى قانداق ئېچىش ھەققىدىكى بىلىم ـ لەردە نامرات بولغان بىچارىلەر ئىدۇق . شۇڭا بىز ئۆزىمىزنىڭ ئەنئەنىسى بويىچە تىل ۋە ھېساب قابە ـ لىيىتىگە تىكىلىۋاتقاندا ، ئۆزىمىز ۋە پەرزەنتلىرە ـ مىزدىكى مۇزىكا ، سەنئەت ، كۆزىتىش ، ئالاقە ، مېخانىكا ، تەنھەرىكەت ، پەلەك ۋە زېمىن (زامان ۋە ماكان) تەسەۋۋۇرلىرى ئاجىزلاپ كەتتى . بىز ئەمدى بايلىقنىڭ ئەقىل ۋە بىلىم تەرەپكە قاراپ ئېقىپ كېتىۋاتقان ئەمەلىيەتنى كۆردۇق ـ دە ، ئەشۇ ئاجىزلاشتۇرۇلغان ، ئاللەي ئېتىپ ئۇخلە ـ تىپ قويۇلغان ئەقىل بۇلىقىنى ئېچىپ تەپەككۇر ـ مىزدىكى ئاجىز تەرەپلىرىمىزنى تولۇقلاش يولى بىلەن مەنىۋى ۋە ماددىي جەھەتتە يېڭى بايلىقلارغا ئېرىشمەكچى بولدۇق . بىزنىڭ ئەقلىمىزدىكى ئا ـ جىز تەرەپلەر بۇرۇن ئىشقا سېلىنمىغانلىقى ئۈچۈن ئاجىز بولغانىدى . چۈنكى بىزدىكى بۇ يوشۇرۇن

قابىلىيەتلەر پەقەت ئېچىپ ئىشقا سېلىنغاندىلا كۆ-چىيىدىغان ، مەۋجۇت بولۇپ ياشىرىدىغان خۇسۇ-سىيەتكە ئىگە ئىدى . ئۇنداق بولمىسا ، نەچچە مىل-يون يىللىق تارىخى بار ئىنسانىيەت نېمە ئۈچۈن پەقەت يېقىنقى ئىككى يۈز يىل ئىچىدىلا تېز تەرەق-قىي قىلالىدى؟ دېمەك ، پەقەت مۇشۇ ئىككى يۈز يىلدىلا كىشىلەر ئىلىم - پەنگە ، پەن - تېخنىكا ئاساسىدىكى سانائەتكە كەلگۈ يۈرۈش قىلىپ ، دۇنيا-نىڭ بىرىنچى ئۈستازى ئارىستوتېل بىلەن ئىككىنچى ئۈستازى ئەبۇناسىر فارابى ئول زاماندا بايقاپ ئالغان ۋە بىز ئۈچۈن تۇزگەن بىلىم سىستېمىسىنى تۇرلۈك خۇراپىيلىقلاردىن خالىي ئۆگەندى . تەبە-ئىي ، ئىجتىمائىي ، تەبىئىي پەنلەرنى خۇراپاتلىق-تىن خالىي ئىجادى تەپەككۇر بىلەن راۋاجلاندۇرۇپ زامانىۋىلاشتۇردى . تەبىئەت ، جەمئىيەت ۋە روھ ئۈستىدە ھەقىقىي مۇتەپەككۇرلۇق يۈرگۈزدىكى ، ھەتتا دىنىي جەمئىيەتلەرمۇ ئالەم ۋە ئادەم ئۈستىدە ھەقىقىي تەتقىقات ئېلىپ بارغان ئالىملارغا زىيان-كەشلىك قىلغان خۇراپىي قىلمىشلىرىنى تونۇپ يەتتى . شۇنىڭ بىلەن بىزدىكى ئەقىل بۇلىقى ئېچىـ-لىپ تەرەققىي قىلىشقا يۈزلەندى . يەنى مۇشۇ ئىـ-كى يۈز يىل ئىچىدە ئەقىلنى ئىلھاملاندۇرىدىغان ھەقىقىي ئىزدىنىشلەر ۋە ئىزدىنىش نەتىجىلىرىنى تەدبىقلايدىغان ئىجادىي مۇھىت ھاسىل بولغانلىقـ-تىن بىزنىڭ ئەقلىمىز تەرەققىياتقا ئېرىشتى . دې-مەك ، بىزنىڭ ئەقلىمىز پەقەت ئەقلىنىڭ يوشۇ-رۇن ھالىتىدىن ئىلىم - پەننىڭ XIX ئەسىردىكى ئىلھاملاندۇرۇشى ئارقىلىق ، يەنى بىلىم ئۆگـ-نىش ، بىلىمنى تەدبىقلاش ، بىلىم ئىجاد قىلىش پائالىيىتىنىڭ كۆچىيىشىغا ئەگىشىپ يورۇقلۇققا چىقىپ قۇياش نۇرىنى كۆردى . شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئىنسانلارنىڭ كارامىتى بارغانسېرى ئاشكارا بول-دى . بۇنداق ئىكەن ، ھەر بىرىمىزنىڭ كارامەتلىك ئادەم بولۇشىمىزدا يوشۇرۇن قابىلىيەتنى - ئەقىل بۇلىقىنى ئېچىشتىن بۇنىڭدىن باشقا يول بارمۇ؟ ياق !

لېكىن بىزنىڭ ئىككى ئەسىردىكى ئەقىل بۇـ-لىقىنى ئېچىش ئۈسۈلىمىز كىتابىي مەنتىقىگە يەنى تىل ۋە ھېسابلاشنى ئاساس قىلغان قابىلىيەتلەرگە دىققەتنى يېغىش بولۇپ ، بىز ئاساسلىقى زېھنىي بۆلۈنمىسى (تۇغما قابىلىيىتى) ئۈستۈنرەك بولغان ئادەملەر بىلەن كىتاب موللىلىرىنى ئاساس قىلغان زىيالىيلار قوشۇنىنى ئەقىلنىڭ ئاساسى قىلدۇق . بىزنىڭ چوشەنچىمىزدە زېھنىي بۆلۈنمە تۇرلۈك ئۇ-تۇق قارىشىمىزنىڭ ئىپادىسى بولدى . كاتتا ئالىم ، باي ، تۆرەم ، ئاغىچا خېنىملارغا «خۇدايىم بەر-گەن» ئادەم دەپ قاراپ ، ئۆزىمىزنىڭمۇ ئەقىل جە-ھەتتە شۇلاردەك يارالغانلىقىمىزدىن گۇمانلاندۇق . شۇڭا ، بىز ئاساسلىقى ئۆتمۈشتىكى تەجرىبىلەردىن ئۆگىنىشنى ئاساس قىلىپ ئادەملەر ئوتتۇرىسىكى ناتوغرا دەرىجە پەرقلىرىگە ، قۇللۇققا يول قويۇپ ، ئۆزلۈكتىكى كۈچ - قۇدرەت ، گۈزەللىكنىڭ كەلگۈ ياخشى قوزغىتىشقا ئىگە بولغاندا ئۇلارنى بېسىپ چۈشۈش ئىمكانىيىتى بارلىقىنى بىلمىدۇق . لې-كىن ، ئەقىل ماھىيەتتە بىز تىكلىگەن مەنتىقىدىن باشقا يەنە زامان ۋە ماكان قابىلىيىتى ، مۇزىكا قابىلىيىتى ، ھەرىكەت قابىلىيىتى ، ئالاقە قابىلە-يىتى ۋە ئېچىكى سېزىم قابىلىيىتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان كاتتا دۇنيا ئىدى . ئۇ كۆپ ھاللاردا تېز-لىك ، سۈرئەت ، ئورۇن بەلگىلەش ، كۈچ ، كەيپە-يىات ، دىنى تەجرىبە ، چېچەنلىكلەر بىلەن باغلانغان بولۇپ ، بىزنى مۇشۇ يەتتە جەھەتتە ئەقىل بۇلىقـ-ىنى كۆپ تەرەپلىمە ئېچىشقا دەۋەت قىلاتتى .

ئەقىلدىكى بۇ ھەقىقەتنى چۈشىنىش ئۆچۈن ئۆزىمىزگە ئىككى سوئال قويايلى ، بىرىنچى ، ئە-گەر يولدا ئۇچقاندەك كېتىۋاتقان بىر ماشىنا توساـ-تىن تورمۇز تۇتالمىسا ، بۇ ئىشنى ھەل قىلىشتا كىم ئەقىللىق بولىدۇ؟ كۆزورلۇق ئالىي مەكتەپـ-تىن چىققان دوكتورمۇ ياكى شوپۇرلۇق مەكتەپنى پۈتتۈرگەن چېۋەر تېخنىكمۇ؟ چوڭ شەھەرنىڭ ئا-ۋات كوچىسىدا كېتىۋېتىپ ئېزىپ قالسىڭىز ئەڭ چوڭ ياردەم سىزگە كىمدىن بولىدۇ ؟ خىيالىدا يوق كېتىۋاتقان فرانسور دىنمۇ ياكى نىشانى ناھايىتى ئېنىق كېتىۋاتقان سەزگۈر يىگىتتىنمۇ ؟ بۇ ئىككى ئىشتا جەزمەن شوپۇرلۇق مەكتەپتىن چىققان چە-ۋەر تېخنىك بىلەن سەزگۈر يىگىت ئەقىللىق بولـ-ىدۇ . بۇنىڭدىن قىياس قىلىشقا بولىدۇكى ، زېھنىي بۆلۈنمىنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە ئىشقا چۈشۈشى كۆز ئالدىدا نامايان بولغان ۋەقە ، سورۇن ، ۋەزىيە-ۋە تۇرمۇش يۆنىلىشى بىزگە قويغان تەلەپلەر بويـ-چە بولۇپ ، زېھنىي بۆلۈنمىنىڭ يۇقىرى - تۆۋەن-لىكى ئىلمىي ئۇنۇڭ ، مەنسەپ دەرىجىسى ياكى ئاتاق ئابرۇي بىلەن ئانچە بەك باغلىنىپ كەتمەيدۇ . ئۇ شۇنداق مۇھىتقا توغرا كەلگەن مېڭىسى ساق

ئەۋلاد گۈرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار نامبىرى

ھەرقانداق ئاددىي ئادەمدە بولۇۋېرىدۇ .

ئالىملارنىڭ زور ئۆتۈق قازانغان ئادەملەر ئۈستىدىكى تەكشۈرۈش ۋە تەتقىقاتلىرىدىن مەلۇم بولـ

دىكى ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى $\frac{1}{3}$ قىسىم ئادەملەرنىڭ زېھنىي بۆلۈنمىسى ئۈستۈن بولمىغان ، بەزىلەرنىڭ ھەتتا تۆۋەن بولغان . ئۇلاردىكى زېھنىي بۆلۈنمە پەقەت تېگىشلىك ئىلھام بەخش ئېتەلەيدىغان مۇـ ھىتتىلا ئاشكارا بولۇپ ئىشقا چوشكەن . شۇنىڭ ئۈچۈن زېھنىي بۆلۈنمە ئۈستىدىكى ئەقىل سىناشـ لار پەقەت مەكتەپتىكى ئوقۇغۇچىلارغا ئانچە ـ مۇنـ چە مۇۋاپىق كەلسىمۇ ، ھەقىقىي زېھنىي بۆلۈنمە تېخىمۇ كەڭ ساھەلەردىكى تۇرلۇك ماھارەتلەرگە مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ . ئىجادىي قابىلىيەت ھەر ئا ـ دەمنىڭ ئىش ئۈستىدىكى مەسىلىلەرنى چۈشىنىش دەرىجىسىگە قاراپ ئۆسۈپ بارىدىكى ، ئۇنى مۇئەللىم دەرس ئۆتۈپ ئۆگىتىپ قويالمايدۇ . شۇڭا ، زېھنىي بۆلۈنمىنى سىرلىق چوڭ مېڭە ماددىسى ـ ئەمدىلا تۇغۇلغان بالىنى پەيدا قىلغان خرومۇسوم تەنچىسى دەپ تۇرىۋالماستىن ، تۇرلۇك كەسىپلەردە ھەرـ كەتكە كەلگەن كارامەتلەر ئارقىلىق كۆرۈلىدىغان ئەقىل نۇرى دەپ چۈشىنىشىمىز كېرەك . تەنھەرـ كەتچى ، سەنئەتكار ، مۇزىكانت ، باشقۇرغۇچى ، ئىـ لاھىيەتچى ، مەسلىھەتچى ، يازغۇچى ، ئوقۇتقۇچى ، مال سېتقۇچى ، سۈزارکەچى ، تېخنىك ئىشچى ، قۇـ رۇلۇش ئۈستىسى دېگەنلەر ئەنە شۇ زېھنىي بۆلۈنـ مىنىڭ نۇرلانغان چاغدىكى كەسپىي ئاتالغۇسىدۇر . بۇ ئاتالغۇلار ئادەتتە ئۇلارنىڭ ماھارىتىنى كۆرسـ تىدۇ . ئەمما ، ئۇلاردىكى يوشۇرۇن ئىجادىي قابىلـ ىيەت ئۇلارنى يەنە قانداق نامىلارغا ئىگە قىلىدىغانلىـ قىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ . ئەگەر ئۇ ئادەم دائىم ئىجتىمائى قىلسا ، ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەت شاراپىتى بىلەن يېڭى كەسپىي ئاتالغۇلاردا ئاتىلـ ىدۇ . شۇنىڭ بىلەن بىرگە زېھنىي بۆلۈنمىنى بىر خىل مەدەنىيەت ئىچىدىكى رامكىلار بىلەن ئەمەس ، ھەربىر مىللەتنىڭ مەدەنىيەت ئالاھىدىلىكى بىلەن ياشاش شارائىتلىرىدىكى تۇرمۇش ئېھتىياجلىرىدا كۆرۈلىدىغان كارامەتلەر ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قە ـ لىپ ، «ئۆزۈمنىڭ راست» دەيدىغان تار مىللەتچـ ىلىكتىن ئادا جۇدا بولۇشىمىز كېرەك . چۈنكى ، ھەر مىللەتنىڭ ئۆزگىچە ئەقىل ھوشى بار . ئۇلار ئۆزلىرىدە ئەنە شۇنداق ئەقىل ـ پاراسەت ۋە جەـ سۈرلۈق بولغانلىقتىن ، ئۇلار ئىچىدىكى ئەللامە ۋە باتۇرلارنىڭ ئەقىل بىلەن قوراللانغان پائالىيەتلىرى تۆپەيلىدىن ، ئۆزلۈك ئېڭىنى بايقاپ جەڭگىۋار كۆـ رەشلەرنى قىلغانلىقتىن ھازىرغىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرالىدى . يېڭى ئەسىر بىزدە مانا مۇشۇنداق كەڭـ لىك ، كۆپ مەنبەلىك ئەقىل نۇرىنى جەۋلان قىلـ دۇرۇشنى تەلەپ قىلىدۇ . بۇ ھەممە مىللەتلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇش ئاساسىدۇر .

بۇ بىزنىڭ ئۆتكەن ئەسىردىن ۋە بار ـ لىق يېڭى ئىلمىي بايقاشلاردىن ئالغان تەسىراتـ مىز . ھازىرقى كۈندە كىشىلەر نېمىس ۋە ياپون خەلقىنىڭ ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىنكى ۋەيرانچىلىقىنى ھەل قىلىپ يېڭىۋاشتىن دۇنيانىڭ سەركىسى بولۇپ كەتكەنلىكىگە ھەيران قېلىشىدۇ . ئەقىل بۇلىقىنى ئېچىش يالغۇز مۇشۇ ئىككى مىلـ لەت بېشىدىكى كۇلپەتنى تۇگىتىشكە يارىدىم بېرىپلا قالماستىن ، دۇنيادىكى بارلىق مىللەتلەرگە ، ھەتتا تەبىئىي بايلىقلىرى كەم خەلقلەرنىڭمۇ باش كۆتۈـ رۈشىگە يارىدەم بېرىدۇ . زېمىننىڭ 70% تاغلىق بولغان شۇېتسارىيە خەلقىنى ئالايلى ، نېمىس ، ئىـ تالىيان ، فرانسۇز مىللەتلىرىدىن ھاسىل بولغان شۇئىت خەلقى ئەنە شۇ ئەقىل بايلىقىنى ئېچىش ئارقىلىق ئەتراپىدىكى تەبىئىي شارائىتنى قولايلىق مەدەنىي مىللەتلەردىنمۇ ئۆتۈپ كەتتى . پولاتنى گېرمانىيە ئىشلەپچىقارسا ئۇنىڭدىن ئەلا نازۇك ساناەتنى شۇېتلار ياسىدى ؛ كوكاني فرانسىيە ئىشلەپچىقارسا ، داڭلىق شاكىلاتنى شۇېتلار ئىشـ لەپچىقاردى ؛ پاختا بىلەن يىپەكنى ئىتالىيە ئىشـ لەپچىقارسا ، داڭلىق رەخت بىلەن دۇردۇن ـ تاۋا ـ لارنى شۇېتلار تۇقۇدى . ھەتتا ئاشلىقنىمۇ ئىمپورت قىلىپ يەيدىغان شۇېتلار ئەقىلنى دۇنياۋى ساناەت ۋە سودىغا قاراپ تەرەققىي قىلدۇردى . شۇېتلار خام ئەشيالارنىڭ كۆپ قىسمىنى چەت ئەللەردىن كىر ـ گۈزگەچكە ، تەننەرخى ئەرزان تاۋارلارنى ئىشلەپچـ قىرىشقا ئامالسىز ئىدى . شۇڭا ، ئۇلار ئۆزىنىڭ ئىناۋىتىنى چەتتىن كىرگۈزگەن تاۋارلارغا «ئەقـ لىي قىممەت قوشۇش» ئارقىلىق ئۆستۈردى . يەنى چەتتىن ئىمپورت قىلىنغان تاۋارلاردىن تېخىمۇ سۈپەتلىك تاۋار ئىشلەپچىقىرىپ ئېكسپورت قىلىش ئارقىلىق باي بولدى . ھازىر شۇېتلارنىڭ نازۇك ئۈسكۈنىلىرى ، ئىستانوكلىرى ۋە ساناەتچىلىك تېخنىكىسى دۇنياغا مەشھۇر بولۇپ ، ھەر يىلى 28

مىليون دانە سائەت ئېكسپورت قىلىدۇ . ئىمپورت قىلىنغان كوكا بىلەن پاختا ، يېپەكتىن ئىشلەنگەن شاكىلات ۋە رەخت ، تاۋارلاردىن باشقا ، ماپلىق دەرىجىسى يۇقىرى مېتال ، خىمىيە سانائىتى بۇ- يۇملىرى ۋە گۆھەر قاتارلىقلارنى ئېكسپورت قىلە- دۇ . ئۇلارنىڭ خەلقئارالىق پۇل مۇئامىلە مەركە- زى ، دوختۇرلۇق ماھىرى ، ساياھەتتە ئەنگلىيە خان جەمەتلىرىنىمۇ ئۆزگە جەلپ قىلالايدىغانلىقى ھەممىمىزگە ئېنىق . بىزنىڭ يۇرتىمىزدىكى بايلىق- لارنىڭ كۆپلىكى بىلەن تۇرمۇشىمىزدىكى نامراт- لىقنى ئۇلارغا سېلىشتۇرۇپ باقايلى . ئارىمىزدىكى پەرق ئەنە شۇ ئەقىلگە ھۆرمەت قىلىش بىلەن قىلا- لماسلىق بولۇپ چىقىدۇ . مەۋجۇت بولۇپ قالايلى ، ياشاپ قالايلى ، يوقىلىپ كەتمەيلى دېسەك ، ئاشۇ ئەقىلدارلارنىڭ يولىدا ماڭماسلىق مۇمكىنمۇ ؟ يو- قالسۇن قۇرۇق خۇراپاتلىق ، ئۆزىمىزدىن ئالىم - ئەللامىلارنى كۆپەيتەيلى ، ھۈنەرۋەن كارخانچىلە- رىمىز ئارقىلىق كوچىدا ئىشسىز يۈرگەن قېرىنـ- داشلىرىمىزغا تۇرمۇش يولى تاپايلى ! زامانىۋىلە- شىش ھەرگىز قۇرۇق شوئار ئەمەس !

3 . سىرلىق كۈچنى ئېچىشنىڭ ئونتۇرد- غا قويۇلۇشى

ئۆزلۈكتىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى ئېچىش يېڭى ئەسىر ئەمەلىيىتىنى چىقىش قىلغان ئىجاد- دىي ماۋارىپ تەلىپى بويىچە ئونتۇرىغا قويۇلغان . چۈنكى ، بۇ ئەسىرنىڭ بېشىدىلا «بىلىم - كۈچ» ئەقىدىسى «ئىجادىيەت - كۈچ» ئەقىدىسىگە ئۆز- گىرىپ ، ئومۇمىي ماۋارىپ شەكلىمۇ يېڭى بىلىم ئىجاد قىلىپ مەۋجۇتلۇقىنى ساقلايدىغان يېڭى ئە- سىرنىڭ تەلىپى بىلەن ئىجادىي ماۋارىپقا ئۆزگەر- دى . ئىجادىي ماۋارىپ پاراسەت قوغلاشقان ئىجاد- يەت تېپىدىكى تالانتلارنى تەربىيىلەشنى نىشان قىلغان بولۇپ ، بۇ خىل ماۋارىپ شەكلى كونا ماۋا- رىپتىكى بىر تۈركۈم كىتاب موللىمىنى ئاساس قىلغان زىيالىيلار قوشۇنىدىن ئومۇمىي خەلقنى يۈزلەندى - دە : نورمال تەپەككۇر قىلالايدىغان ھەربىر ئادەمدە غايەت زور يوشۇرۇن ئىجادىي قابـ- لىيەت بار ، بۇنداق يوشۇرۇن قابلىيەت ماۋارىپ تەربىيىسى ئارقىلىق رېئال ئىجادىي قابىلىيەتكە ئايلىنىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە ، تەربىيىلەنگۈچىلەر ئۆزىدىكى شۇ يوشۇرۇن قابىلىيەتنى تولۇق غايە بىلەن ئىجادىيەت خاسلىقىغا ئايلاندۇرغاندىلا ، ئۆز- لىرىنىڭ پىسخىك ساپاسى ، ئىجادىي تەپەككۇر قابـ- لىيىتى ۋە ئىجادىي ئەمەلىيەت قابىلىيىتىنى ئۆس- تۈرۈپ ، يېڭى ئەسىر رىقابەتلىرىنى كۈتۈپ ئالالاي- دۇ دېگەن نېگىزلىك ئىدىيە قوماندانلىقىدا باش كۆتۈردى . بۇنداق قاراش بويىچە يېڭى ئەسىردە ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى ئاچمىسا بولىدىغان ھېچقانداق ئادەم بولمايدۇ . كادىر ، دېھقان ، ئىشـ- چى ، تىجارەتچى ، ئالىملىدىكى ئايالالارمۇ مۇشۇنداق ماۋارىپنىڭ تەربىيە دائىرىسىگە كىرىدۇ . ئۇ مەك- تەپتە ئوقۇغۇچىلار ياكى ئوقۇمىغۇچىلار ، مەيلى قانداق شەكىلدە بولسۇن ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى ئاچىدىغان بىر خىل تەلىم تەربىيە ئارقىلىق ئۆزىنى مۇكەممەللەشتۈرمىسە ، يېڭى ئەسىردە ئادەملىك قىممىتىنى يارىتالمايدۇ . بۇنداق ماۋارىپ سېپىدە- كى ئوقۇتقۇچىلار پاتىغون ئورنىدا سۆزلەپ تۇرلۇك بىلىملەرنى ئوقۇغۇچىلارنىڭ قۇلىقىغا قۇيۇپ قويە- دىغان ھالەتتىن خۇددى ماتور ماشىنىنى قوزغاپ ئېلىپ ماڭغاندەك ئوقۇغۇچىلاردىكى پارامىتنى قوزغايدىغان ، ئۇلارنىڭ ئۆگىنىشى قىزغىنلىقىنى ئۆستۈرىدىغان ، ئۇلاردىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى جەمئىيەتكە تۆھپە قوشىدىغان كۈچكە ئايلاندۇرىدە- غان روھى ئىنژىنېرلارغا ئۆزگىرىدۇ . ھەر بىر ئادەم مۇشۇنداق ئىجادىي ماۋارىپنىڭ تەلىپى بويە- چە ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى تولۇق تەرەق- قىي قىلدۇرۇپ ، «مەنمۇ غايەت زور گىگانت ئا- دەم» دېگەن ئىشەنچە بىلەن ئۇلۇغ ئۆزلۈكىنى بايـ- قاپ ، ئۆزىنى ئۆزلۈكسىز مۇكەممەللەشتۈرۈش ، رېئاللاشتۇرۇش بىلەن بىرگە جەمئىيەتكە تۆھپە قوشىدىغان تەشەببۇسكار ئوقۇغۇچىغا ئايلىنىدۇ . ئىجادىي ماۋارىپ مەقسىتى بويىچە ئوقۇتقۇچىلار بە- لەن ئوقۇغۇچىلار (پوتكول خەلق) دىكى بۇنداق ئۆزگىرىش ئىنسان تەبىئىتىنىڭ پاراسەت نۇرى ئاستىدا جەۋلان قىلىشى بولۇپ ، پوتكول جەمئىيەتـ- نى ھەربىر ئادەم ئۆزلۈكنى نامايان قىلىدىغان سەھنىگە ئايلاندۇرىدۇ . ھەممە ئادەم پاراسەت قوغـ- لىشىدىغان بۇنداق ۋەزىيەت ئىنسانىيەت تارىخىدا مىسلى كۆرۈلمىگەن مۆجىزە بولۇپ ، بۇنداق يۈز- لىنىشنىڭ مەقسىتى ھەربىر ئادەمنى قالتىس مۇتە- خەسسىسلەرگە ، كۆزگەن نەرسىلىرىنى زادىلا ئۆن- تۈپ قالمايدىغان تالانت ئىگىلىرىگە ۋە پۈل تېپىش ماھىرىغا ئايلاندۇرۇشلا بولماستىن ، ئەتراپلىق تە- رەققىي قىلغان يېڭىچە ئادەملەرنى بەرپا قىلىشتىن ئىبارەت . بۇنداق تەلەپ بويىچە يېڭى ئەسىردە ھېچ-

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار نامبىرى

كىم بىلىم ۋە يېڭى بىلىم ئىشلەپچىقىرىشتىن ئايرىلىپ كۇن كەچۈرەلمەيدۇ . بىزنىڭ يۇرتلىرىمىز ـ دا بىز بۇ يۇزلىنىشنى ئەمدىلا ھېس قىلىۋاتقان بىلەن دۇنيانىڭ ئىلغار جايلىرى 20 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا مۇشۇ يۇزلىنىشكە ئۆتكەن بولۇپ ، ئىنسانىيەت ئەمدى بۇ يولدىن كەينىگە قايتالمايدۇ .

ئىقتىساد ياكى ئىگىلىك تىلى بويىچە ئېيتقاندا ، بۇ ئەسىردە بىلىم بايدىكى يۇمشاق دېتاللار ماددىي بايلىق بايدىكى قاتتىق دېتاللارنى بېسىپ كېتىدۇ . يۇمشاق دېتاللار ئادەمنىڭ پاراسىتىدىن ھاسىل بولغان بىلىم ، تەجرىبە ، ئۇسۇل ، ئۇچۇر ، تاكتىكا ، مەلۇمات ، چارە ـ تەدبىر بولۇپ خىزمەت قىلىسا ، قاتتىق دېتاللار ئۇسكۇنە ، زاۋۇت ، زەمبىل ، ماتېرىيال قاتارلىق كاپىتال ئاسىللىرى بولۇپ خىزمەت قىلىدۇ . شۇنداق بولغانلىقتىن ، ئۆتكەن ئەسىردە ھەتتا نەزەر دائىرىسى تار ، تەپەككۇردا ئاجىز قارا قورساق بىر ئادەم زېمىن ، ئۇسكۇنە ، زاۋۇت ، قارا كۇچ ۋە كاپىتالغا تايىنىپ باي بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ ، يېڭى ئەسىردە بۇنداق ئادەملەرنى بىلىمخۇمار ، كۆپتىن خەۋەردار ھەمدە ئۆگىنىشكە ماھىر ، بۇيۇك غايە تىكلىگەن بىر تەپەككۇر ئىگىسى بىلەن زادىلا تەڭ قويغىلى بولمايدۇ . لېكىن زامانىمىزدا ماددىي بايلىق ۋە ھوزۇر ـ ھالاۋەتكە ئۆزىنى ئاتىغان ئەسەبىيلىك ھەرقانداق دەۋردىكىدىن ئېغىرلىشىپ كەتكەنلىكتىن ، ھەرقانچە پاراسەتلىك ئادەمۇ بىلىمگە قوماندانلىق قىلىدىغان پاك دىيانەتلىك بىر ئەخلاقىي غايىگە ئىگە بولمىسا ، پاراسەت دەۋرىنىڭ ئۆتۈق ئۆتكەللىرىدىن ئۆتەلمەيدۇ . شۇڭا ، يېڭى ئەسىر ئىجادىي ماتارىپ تەلىپى بويىچە يوشۇرۇن قابىلىيەتلىرىنى ئېچىش ئۇچۇن يېڭىچە غايە تۇرغۇزۇش ھەر بىر ئادەم ئۇچۇن يېڭى ئەسىر ئادىمى بولۇشنىڭ بىرىنچى قەدىمىدۇر .

4 . سىرلىق كۇچنى ئېچىش غايىسى

ئادەمدە شۇنچىلە شور يوشۇرۇن قابىلىيەت بولغان بىلەن غايە ئۇنى ئېچىشنىڭ بىرىنچى قەدىمىدۇر ، چۇنكى ، بىر ئادەم يېڭى ئەسىر ئادىمى بولۇش ئۇچۇن ئۆگىنىپ بىلىم ئالدى ، خېلى يۇقىرى قابىلىيەت تۇرغۇزدى دېگەندەمۇ ، ئەگەر ئۇ بىلىم ۋە قابىلىيەتلىرىنى ئۇزىنىلا ئويلايدىغان بىر قارا نىيەت تەرىپتە ئىشقا سالسا ، ئۇ كىشى ھەق ـ ناھەقنى ئايرىپ ئالالمايدۇ ، ئۇنىڭ شەخسىيەتچىلىكى ئۇنىڭ ئىگىلىك تىكلەپ ئانا يۇرتىغا پايدا يەتكۇزىدىغان نۇرلۇق كۆزىنى ئېتىۋالىدۇ ـ دە ، ئۇ ۋاستە تاللىماستىن دۇنياغا چاڭ سالىدىغان مەلئۇنغا ئايلىنىپ كېتىدۇ . كونىلارنىڭ «ئادەم غايىۋى تەربىيە ئارقىلىق ئەۋلىيا ئايلانسا ، يامان خىيالار ئارقىلىق غالجىرغا ئايلىنىپ كېتىدۇ» دېگىنى ئەنە شۇ . شۇڭا ، ئادەم ئۆز ھالىدىن ئۆگىنىش بۇلىقىنىڭ سۈيىنى ئىچىپ كۆچىيىش بىلەن بىلله ، ئىگىلىك تىكلەپ ئانا يۇرتىغا ، ئىنسانىيەتكە پايدىلىق بىر ئىش قىلىپ بېرىشكە بىر غايە تۇرغۇزۇپ ، شۇ بويىچە ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتنى ئېچىپ مېڭىشى كېرەك . ئادەمنىڭ ساپاسى مانا مۇشۇ يول بىلەن ساغلام تەرەققىي قىلىدۇ .

لېكىن ، غايە پۇتى يەرگە تەگمەيدىغان دار ، قۇرۇق خىيال بولۇپ قالماسلىق كېرەككى ، ئۇ ئۆز ھاياتىدىكى ئۆزگىچە ، باشقىلاردا يوق خاسلىق بويىچە ئۆزىدىكى چاكىنا جاھانسىزلىققا ياتىدىغان تەرەپلەرنى ھەر كۇنى خۇددى ئۆيدىكى ئەخلەت ۋە چاڭ ـ توزانىنى سۈپۈرگەندەك تازىلاپ مېڭىپ بارغانسېرى مەنىۋى قىرغاقتا قاراپ ئىلگىرىلىشى كېرەك . نۇرغۇن ئادەملەر بار ، بىر ئىشقا ئاغزىنىڭ ئۇچىدا ۋەدە قىلىدۇ ، ئەمما قەتئىي نىيەتكە كەلمەيدۇ . بۇگۇن مەن مۇنداق قىلىمەن دېسە ، ئەتىسى ئۇنداق قىلىمەن دەيدۇ ، ئۆگىنى بولسا بۇ پىلانىمدىن كەچتىم دەيدۇ . ئۇلاردا قىلماقچى بولغان ئىشنىڭ قارىتا كۇچلۇك بىر ئىستەك تۇرغۇزۇلمىغان ياكى بولمىسا ئۇتۇق قازانمىغۇچە زادىلا بەل قويۇپ بەرمەيدىغان بىر ئىرادە تىكلەنمىگەن . بىلىشىمىز كېرەككى ، بىزدىكى ھەقىقىي كىشىلىك ھايات كۇچلۇك بىر ئىستەك قوماندانلىقىدىكى قەتئىي نىيەتتىن باشلىنىدۇ . ئەگەر بۇنداق بىر كۇچلۇك ئىستەك ۋە قەتئىي نىيەت بولمايدىكەن ، ھەربىر ئادەم خۇددى تىرىك مېڭىپ يۇرگەن ئۆلۈك ئادەملەرگە ئوخشاپ قالىدۇ .

ئويلاپ باقايلى ، بىر ئادەم ھەر كۇنى ئەتىگەن تۇرۇپ تاماق يېسە ، ئىشقا چىقىپلا يەنە چۇشلۇك تاماق كويىدا بولسا ، كەچتە ئىشتىن چۇشۇپ تاماق يەپ ئۇخلىسا ، ئۇنىڭدا ئۆز ھالىنى ئۆزگەرتىدىغان بىر ئىستەك ياكى قەتئىي نىيەت بولمىسا ، ئۇ ئادەمنىڭ ياشىغىنىنىڭ نېمە پايدىسى ؟ نۇرغۇن ئاسىلە خوتۇنلىرى بىلەن خىزمەتتىن قالغان ئادەملەر مانا شۇنداق ياشايدۇ . ئۆيدە ئولتۇرۇپ ئىچى پۇشۇپ سىرتقا چىققاندا باشقىلارنىڭ ھەر خىل ئويۇن تاماشالىرىغە قارايدۇ ، ئۆيگە كىرسە يەيدۇ ، ئۇخلايدۇ ، تاكى كېسەل بولۇپ ئۆلگۇچە شۇنداق ئۆتىدۇ . بۇنداق ھاياتنا نېمە لەززەت بار ؟ ئەگەر بۇنداق ئادەملەرنىڭ بەزىلىرىدە بىلىم بار دەپ قارايلى ، بەزىلىرىنى ئوبدان ، ياۋاش ئادەم دەپ قارايلى ، بىلىمى بار ، ياۋاش ، ئوبدان ئادەم دېگەنلەرنىڭ باشقىلارغا ھېچقانداق پايدىسى تەگمىسە نېمە قىلىدۇ ؟ شۇڭا ،

كۆڭۈلدىكىدەك بىر ئادەم بولۇش ، كىشىلەرگە ۋە ئانا يۇرتىغا پايدىسى تېگىدىغان ئادەم بولۇش ئۈچۈن ئاياينىڭ يىلتىزىنى رېئال تۇپراق ئۈستىگە تۇرغۇزۇپ ، ئۆز ۋۇجۇدىمىزدىكى قۇدرەت يېتىدىغان ھەرقانداق بىر دائىرىدە بارغانسېرى ئالىيجاناپ يۈكسەكلىكنى كۆزلەپ ئىلگىرىلەش كېرەككى ، زادىلا توختاپ قالماسلىق كېرەك .

نۇرغۇن دوستلىرىمىز بار ، ئۇلار ياش ۋاقتىدا ئۆزلىرىنى ئېتىراپ قىلىشقان ، لېكىن ، ئۇلار ئو-قۇغان ۋە توۋلىغان نەرسىلەر «ياشىسۇن پرولېتا-رىيات !» «كاپىتالىزمنى يوقىتايلى !» دېگەندەك شوئارلاردىنلا ئىبارەت بولغاچقا ، شۇنچە يىللار ئۆتە-كەندىن كېيىنمۇ يەنىلا شۇ ھالىتى بويىچە تۇرۇپ قالدى . شۇڭا ، بىز چوقۇم ئۆز ئەھۋالىمىزنى ياخ-شىلايدىغان بىر ئىشقا ئىنتىلىپ بىلىملىك بولۇ-شىمىز ، قەتئىي نىيەتكە كېلىپ ئۆز كەسپىمىزنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ باي بولۇشىمىز ، بىلىم ۋە بايلىقە-مىزنى ئىشلەتمەي مەنىۋى دۇنيانىڭ تېخىمۇ چوڭ-قۇر قاتلاملىرىنى ئېچىشىمىز ، پرولېتارىياتنىڭ باي - بايلىقات ياشاش شارائىتىنىمۇ يارىتىشىمىز كېرەك . ئەگەر بىز ھەر كۈنى چوڭ - چوڭ شو-ئارلارنى توۋلاپ ، ئۆزىمىزگە ئاشۇنداق تەلەپ قوي-مايدىكەنمىز ، بۇنداق قىلىقىمىزغا كەچمەككىنە بە-لىم ، قابىلىيەتلىمىزمۇ يېتەرلىك ئاشىدۇ - دە ، بىز ئاللىقانداق مەرتىۋە ھەم ماددىي مەنپەئەتلەرنىمۇ غا-يىگە يەتكەنلىك ھېسابلاپ ، خەلققە مەنپەئەت يەتكۈ-زۈش ئۈچۈن داۋاملىق ئالغا باسالمايمىز . پەقەت ھازىرقى ئەھۋالىمىزدىن قانائەت ھاسىل قىلمايدە-غان ، بىر كۈن ئەمەس بىر كۈن ۋەتەن - خەلق ئالدىدا زىلزىلە پەيدا قىلمىغان بىر غايە كەينىدىن يۈرگەندىلا ، ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش بۇلىقىنىڭ سۈيى باغرىمىزنى بارغانسېرى يۇمشىتىپ ، ئۇنىڭ-دىكى تۇكسىمەس بايلىقلارنى بىزنىڭ ھەر قېتىملىق ئۆرلىشىمىزگە ئۇلگۈرتۇپ يەتكۈزۈپ بېرىدۇ - دە ، بىز ھەر قەدەمدە پىكىرىدە چوڭقۇرلايمىز ، ھە-ربىرىتە دادىللىشىمىز ، مەنزىل ياقلاپ ئىلگىرىلە-گەنسېرى جاھائەت ئالدىدا گەۋدىلىك ئۇلگىلەرگە ئايلىنىمىز . غايىگە يېتىپ بارىدىغان تەسەۋۋۇرلار بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى كېلىپ تۇرىدۇ . يوشۇ-رۇن ئىقتىدارنى ئېچىش دېگەن مانا مۇشۇنداق غايە ئۈچۈن ئۆزلۈكسىز ئىلگىرىلەش ئارقىسىدا ئىشقا ئاشىدۇ . شۇڭا ، ئالىملار «ھەر كىم ئەگەر توختاپ قالماي ئالغا باسمەن دېسە ، ئۆزىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتكە دائىملىق ئىلھام بېرىدىغان بىر غايە تۇرغۇزۇشى كېرەك» دېگەننى شەرت قىلغان .

ئىنسانىيەت تارىخىدا پارلاق نۇر چاچقان چول-چانلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئاشۇنداق غايە بىلەن ئىلگىرىلىگەن ئادەملەر ئەمەسمۇ ؟ شۇنداق ئادەم-لەر ، ئۇلار غايىسى ئېنىق ، كۆڭلىنى ئۆزى قىلە-ۋاتقان ئىشقا يىغقان ، قولىدىكى بازغانىنى ئارزۇ - ئارمانلىرى ئىشقا ئاشقىچە توختىماي شۇ نۇقتىغا ئۇرىدىغان ئادەملەردۇر . بىلىم ، قابىلىيەتتە ھەم-مىگە قول سوزىدىغان ئەما چوڭقۇرلاشمىغان ، قە-لىۋاتقان ئىشىدا شاختىن -شاخقا قونۇپ يۇرىدىغان ئادەملەر مەغلۇبىيەت تەقدىرىدىن قۇتۇلالمايدۇ . يە-نىڭ ئەسىرە بۇ ھەقىقەتنى يۈكسەكلىكنى ئىزدەپ كېتىۋاتقان ھەربىر ئادەم ئېسىدە چىڭ ساقلىشى كېرەك . بۇ ئەسىرە ھەممە ئۆزگىرىپ بارىدۇ . بىز يېڭى - يېڭى تۇرمۇش پورمىلىرىغا لايىقلىشى-مىز . لېكىن ، ئىنسانلارنىڭ يۈكسەك غايىگە تەل-پۈنۈپ ئىلگىرىلەش ئادىتى ئۆزگەرمەيدۇ . سىزنى باي قىلمىدىغان ، ھەل قىلمىدىغان ، ئۇلۇغ قىلمىدىغان نەرسە يەنىلا سىزنىڭ ئۆزىڭىزدىكى يوشۇرۇن قابە-لىيەتنى ئېچىش غايىڭىز ، چىنلىقىڭىز ، سەممە-لىكىڭىز ، ھەققانىيەتچىلىكىڭىز ، مېھرى - مۇ-ھەببىتىڭىز ، ئىجادىي بىلىمىڭىز ، قىزغىنلىقە-ڭىز ، سەزگۈرلىكىڭىز ۋە پاك پەزىلەتلىرىڭىز بو-لۇپ قېلىۋېرىدۇ . ناۋادا سىز ئىنسانلار تارىخىدىن مىراس قالغان غايىلىك ئىلگىرىلەش يولىغا قەتئىي نىيەت بىلەن قەدەم تاشلىمىسىڭىز ، مەيلى سىز كىم بولۇڭ ، قانداق بىر ئىشنى قىلماڭ ، يەنىلا ئۈمىد-لىك ئادەم بولۇپ قېلىۋېرىسىز . چۈنكى ، كىشى-لىك ھاياتنا ھەر بىر ئادەمنىڭ يۈرىكى ئۆزىنىڭ ئەڭ ياخشى ئۈستازى ، ئۇنىڭدىكى ھەممە ھەرىكەت-نى ، ھەرىكەتلەرنىڭ نەتىجىسىنى ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ قەلبى بەرگەن . ھېلىمۇ ھەر كىم ئەنە شۇ ئۆز قەلبىنىڭ كەينىدىن كېتىۋاتماقتا . شۇڭا سىزدە جاساراتلا بولمىدىكەن ، يېڭى ئەسىرە جەزمەن ئۆز قىممىتىڭىزنى يارىتالايسىز .

توغرا ، سىز بىر ئۆرلەپلا خان ياكى ۋەزىر ۋە ياكى غەنى باي بولۇپ كېتەلمەسلىكىڭىز مۇمكىن ، لېكىن سىز بىر ئىشنى ۋايىغا يەتكۈزۈپ قىلمىدىغان ئۇلۇغ ئادەم بولۇپ كېتەلەيسىز . مۇشۇنداق ئادەم بولۇش ئىستىكى سىزدىكى ئەڭ زور بايلىق بولۇپ قالىدۇ . بىراۋلار سىزدىكى بۇ بايلىقنى تونۇپ يە-تىمىدىمۇ ؟ ئۇ ئۆزىنىڭ ئىشى . ئۇنىڭ ئىنكارچىلىقى پەقەت ئۇنىڭ نەزىرىنىڭ ھەقىقىي ئۇلۇغلۇقىنى بىل-مەيدىغانلىقى بىلەن مۇناسىۋەتلىك . بۇنى ئوڭاي چۈشىنىۋېلىشىڭىز ئۈچۈن سىزگە ئامېرىكىدا قارا تەنلىكلەرنى قۇللۇقتىن قۇتۇلدۇرۇپ ، 1861 - ۋە

ئاخىرى 50 - بەتتە